

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

พิศิษฐ์ ขวาลาวัช (2541, น. 6) ได้นิยามความหมายของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอาไว้ อย่างชัดเจนว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น (Community Newspaper) หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้น ตามความต้องการของสังคมท้องถิ่นนั้น ๆ โดยเฉพาะ ซึ่งการเกิดขึ้นของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น ต้องไม่ใช่การเกิดขึ้นตามเจตจำนงของใครคนใดคนหนึ่ง เพราะฉะนั้นหน้าที่ที่สำคัญของ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็คือ จะต้องสนองตอบต่อผลประโยชน์ของท้องถิ่นนั้น ๆ ให้ได้ ส่วนเนื้อหาของ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น ควรจะชี้ให้เห็นถึงเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ ปัญหา ความรู้สึกนึกคิด ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของคนท้องถิ่นนั้น ๆ โดยแท้ หากจะมีเรื่องอื่นอยู่บ้าง ก็เป็น เพียงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้กับสังคมท้องถิ่นนั้น ๆ

ดังนั้นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จึงเป็นศูนย์รวมของปรากฏการณ์ทางสังคม และ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ทั้งที่เป็นเรื่องราวที่ปกติและไม่ปกติ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจึงต้องมี ภารกิจที่สำคัญมากก็คือ การทำหน้าที่เปรียบประหนึ่งดังสถาบันสาธารณะสำหรับท้องถิ่น เรียกร้องและชี้้นำให้รัฐบาล หรือหน่วยงานการปกครองในท้องถิ่น ให้ความสำคัญถึงปัญหาของ ท้องถิ่น พร้อมกันนี้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังต้องทำหน้าที่ให้ข่าวสารกับประชาชนในท้องถิ่น และ ต้องคอยตรวจสอบแฉไพล่ความไม่ชอบมาพากลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น พร้อมทั้งชี้แนะและ เสนอแนะทางออกต่อปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังต้องมีหน้าที่ในการทำนุบำรุงรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม วัฒนาอาราม ตลอดจนศิลปวัตถุสถานอีกด้วย (พิศิษฐ์ ขวาลาวัช, 2541, น. 6)

ทั้งหมดที่กล่าวมาดูเหมือนจะเป็นการอธิบายความหมาย หรือเป็นการให้นิยามของคำ ว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเท่านั้น ซึ่งเป็นการบอกคุณลักษณะของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่แท้จริงนั้น คือ อะไร และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรมีรูปแบบใด มากกว่าที่จะบอกว่าทั้งหมดที่กล่าวมานั้น เป็น นิยามของคำว่า “หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในประเทศไทย”

หากย้อนเวลากลับไปจะพบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เป็นสื่อมวลชนที่ความเก่าแก่ โดย ถือกำเนิดมากกว่า 40 ปี แล้ว ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา พัฒนาการของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น ได้เป็นไปอย่างล่าช้า เพราะมีหลายเหตุ และหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง

ปัจจัยประการแรก มาจากปัจจัยทางด้านการเมือง อันเกิดมาจากการรวมศูนย์อำนาจทางการเมืองปกครองของประเทศไทย ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่น มักจะเป็นการตัดสินใจจากส่วนกลางคือ “กรุงเทพมหานคร” เท่านั้น (ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี, 2548, น. 2)

ปัจจัยประการที่สอง มาจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยนั้น เป็นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มักกระจุกตัวอยู่ในตัวเมืองหลวงเท่านั้น และด้วยปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เอง จึงทำให้ประชาชนในท้องถิ่นไม่ค่อยให้ความสำคัญกับท้องถิ่นที่ตนเองอยู่อาศัยมากนัก ซึ่งจะสังเกตได้จากการเปิดรับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ของประชาชนในท้องถิ่น ส่วนใหญ่มักจะให้ความสำคัญกับหนังสือพิมพ์ระดับชาติ หรือหนังสือพิมพ์จากส่วนกลางมากกว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ที่จำหน่ายอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง (ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี, 2548, น. 2)

จากปัจจัยหลักทั้งทางด้านการเมืองการปกครอง และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจทั้งหมด จึงส่งผลให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ที่ต้องการความอยู่รอด จึงจำเป็นต้องหันไปพึ่งพิงอำนาจการเมืองในท้องถิ่น และอำนาจทางการเมืองจากส่วนราชการในภูมิภาค มากกว่าที่จะพึ่งพิงกลุ่มผู้อ่านที่มาจากภาคประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพราะฉะนั้นความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับประชาชนในท้องถิ่นเลย แต่กลับไปขึ้นอยู่กับผู้อุปถัมภ์ที่อยู่ในภาคการเมืองและส่วนของภาคราชการในภูมิภาคมากกว่า (ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี, 2548, น. 2)

นอกจากนั้นเงินรายได้จากการโฆษณาในท้องถิ่นเองก็ยังมีน้อย เพราะธุรกิจในพื้นที่นั้นยังมีจำนวนไม่มากนัก ประการสำคัญธุรกิจในพื้นที่นั้น ยังไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพิงให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นสื่อในการโฆษณาสินค้า นอกจากนี้กระบวนการในการให้การศึกษาอบรม หรือพัฒนาทักษะของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ซึ่งจัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยที่มีการเปิดสอนในหลักสูตรทางด้านนิเทศศาสตร์ สาขาการหนังสือพิมพ์ หรือทางด้านวารสารศาสตร์ รวมไปถึงสมาคมวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ในส่วนภูมิภาค ก็ยังไม่ได้เปิดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะให้กับนักหนังสือพิมพ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เองได้ส่งผลให้การพัฒนาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น เป็นไปอย่างล่าช้า (ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี, 2548, น. 2)

อีกเหตุผลหนึ่งก็คือ นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ มักจะสวมหมวก 2 ใบ คือ เป็นทั้งผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และผู้สื่อข่าวภูมิภาคของหนังสือพิมพ์ส่วนกลางไปด้วย ทำให้แนวความคิดของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ ไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและหนังสือพิมพ์ส่วนกลางออกจากกันได้ จึงส่งผลให้ภาพการทำงานของ

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ นั้น ไม่ได้สร้างจุดเด่นหรือความแตกต่างระหว่างหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น กับหนังสือพิมพ์ส่วนกลางได้เลย ทั้งหมดนี้จึงส่งผลให้กลุ่มผู้อ่านไม่อาจที่จะมองเห็นความแตกต่าง ระหว่างหนังสือพิมพ์ส่วนกลางและท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน กลุ่มผู้อ่านจึงไม่เห็นถึงความจำเป็นที่ จะต้องอ่านหรือติดตามหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับนั้น ๆ (ประสาน สุกใส, 2548, น. 6)

นอกจากนั้น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถตีกรอบพื้นที่ในการนำเสนอ ข่าวของหนังสือพิมพ์ตัวเองได้ ทำให้การนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ นั้น มักจะนำเสนอข่าวสารให้ครอบคลุมพื้นที่ให้กว้างมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ ไม่ได้มีจุดเน้นพิถีพิถันของพื้นที่ท้องถิ่นของตนเองอย่างชัดเจน ส่วนเรื่องของรูปแบบการจัดหน้า นั้น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน นั่นก็คือ จัดรูปแบบหนังสือพิมพ์ที่ไม่ค่อยมีระบบ ส่วนการจัดการรูปแบบและรูปแบบรวมไปถึงการจัดพิมพ์นั้น ก็ยังไม่ได้มาตรฐาน (ประสาน สุกใส, 2548, น. 5)

สำหรับลักษณะเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ นั้น ก็มักจะเน้น 2 แนว คือ ข่าวแจกกับเรื่องราวของสถานบันเชิงเท่านั้น ส่วนความถี่ของการตีพิมพ์นั้น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะออกเป็นรายปักษ์หรือรายสัปดาห์มากที่สุด ซึ่งถ้าหากนำความถี่ของการตีพิมพ์ของ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเข้ามาเปรียบเทียบกับหนังสือพิมพ์ หรือสื่อวิทยุ และโทรทัศน์จากส่วนกลาง แล้ว ข่าวสารของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น ไม่ทันกับต่อเหตุการณ์บ้านเมือง องค์ประกอบข่าวใน เรื่องของความสดหายไปทันที ซึ่งส่งผลให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นขาดความน่าสนใจไปโดยปริยาย นอกจากนั้นยังมีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอีกจำนวนมากที่มักจะออกไม่เป็นเวลาที่แน่นอน เช่น ออกเป็น รายเดือน รายนั้กซ์ตฤกษ์ หรือแม้แต่ว่ารายสัปดาห์ บ้างก็ส่งผลให้กลุ่มผู้อ่าน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่เกิดความสับสน จนไม่สามารถติดตามหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับ นั้น ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง หรืออาจเรียกเหตุการณ์นี้ได้ว่า “หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นไม่สามารถสร้างฐาน ผู้อ่านได้อย่างชัดเจน” (ประสาน สุกใส, 2548, น. 5)

นอกจากปัญหาทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีปัญหาอันเกิดมาจากปัจจัยภายในของ ตัวหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอง นั่นก็คือ หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มักจะเป็นในลักษณะ (One man show) คือคนเดียวเป็นทั้งเจ้าของ บรรณาธิการ ผู้สื่อข่าว รวมไปถึงจนกระทั่งช่างเรียง ฝ้ายศิลป์ หรือถ้าจะมี ทีมงานหรือบุคลากรก็มีเพียงแค่ 2 – 3 คนเท่านั้น โดยแต่ละคนมักรับผิดชอบงานหลายหน้าที่ ด้วย เหตุนี้ โอกาสที่จะให้ความรู้และฝึกฝนเพื่อที่จะเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรของหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่นนั้น จึงมีค่อนข้างน้อย (วิลาสินี พิพิธกุล, 2530, น. 2)

ซึ่งเป็นความจริงที่ต้องยอมรับว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่มุ่งแต่เพียงขายความเป็นตัวตนของเจ้าของหนังสือพิมพ์ หรือบรรณาธิการแต่เพียงผู้เดียว ทำให้ภาพของหนังสือพิมพ์ยึดติดกับตัวบุคคลมากเกินไป ซึ่งต่างจากหนังสือพิมพ์ระดับชาติหรือหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง ที่ผลงานออกมาเป็นศักยภาพและความสามารถของทีมงานในภาพรวมมากกว่า ที่จะมุ่งเน้นไปยังตัวบุคคลหรือบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ๆ เพราะฉะนั้นจึงทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ทำหน้าที่ได้แค่รายงานข่าวสารที่เกิดขึ้นเท่านั้น ซึ่งไม่ได้สร้างความเชื่อถือและสร้างความศรัทธาให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้เลย นอกจากนั้นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ ยังไม่ได้แสดงบทบาทที่ชัดเจนว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะเป็นองค์กรสาธารณะ และเป็นกระบอกเสียงของชุมชน แต่ในมุขกลับกัน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่กลับแสดงภาพลักษณ์ออกมาให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจรัฐ หรือนักการเมืองท้องถิ่น รวมไปถึงผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นนั้น ๆ (ประสาน สุกใส, 2548, น. 6)

นอกจากนั้นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังประสบปัญหาในเรื่องการทำงาน จากสถิติที่เกิดขึ้น ผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มักจะประสบปัญหาโดนภัยมีดคุกคามอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะสังคมของท้องถิ่นนั้น เป็นสังคมที่ค่อนข้างแคบ ซึ่งคนในท้องถิ่นจะรู้จักและมีความสนิทสนมกันหมด นักข่าวท้องถิ่นที่ไปซุกคูดุ่ย และเสนอข่าวในเรื่องของความไม่ชอบมาพากลใด ๆ ก็มักจะถูกประทุษร้ายอยู่เสมอ สิ่งเหล่านี้ถือกว่าเป็นการแทรกแซงการทำงานจากกลุ่มอิทธิพลมืด หรือผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นนั้น ๆ (พิศิษฐ์ ขวาลาวัช, 2541, น. 16)

ทองใบ ทองเปาด์ (2522 อ้างถึงใน พิศิษฐ์ ขวาลาวัช, 2541, น. 17) ได้รวบรวมสถิติของการคุกคาม ประทุษร้าย และมาตรการสื่อมวลชนท้องถิ่น ตั้งแต่ปี 2519-2526 มีมากถึง 102 ราย หากเมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนส่วนกลางในช่วงเวลาเดียวกัน มีเพียง 10 ราย เท่านั้น กรณีผู้สื่อข่าวในภาคใต้ที่โดนคุกคามจากอิทธิพลมืด และได้รับความสนใจจากสาธารณะมากที่สุด ก็คือช่วงเมื่อปี พ.ศ. 2521 มีการลอบสังหาร สุวัฒน์ บุญถนอม บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ข่าวใต้ ที่หน้าบ้านพักซอยศุภสารรังสรรค์ ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งสาเหตุของการถูกลอบสังหารครั้งนั้น เชื่อว่ามีสาเหตุมาจากการเขียนข่าวโจมตีข้าราชการฉ้อราษฎร์บังหลวง และกลุ่มพ่อค้าผู้มีอิทธิพลมาโดยตลอด ซึ่งก่อนที่ สุวัฒน์ บุญถนอม จะจบชีวิตลงนั้น เขาเคยถูกลอบยิงมาก่อนหน้านั้นแล้ว 3 ครั้ง และถูกขว้างระเบิดข่มขู่มาแล้วอีก 1 ครั้ง

หรืออีกกรณีหนึ่ง เมื่อปี พ.ศ. 2546 ซึ่งในขณะนั้นประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนปี พ.ศ. 2540 ไปแล้ว ซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับนั้น ได้มีหลายมาตราที่บัญญัติถึงสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนเอาไว้อย่างชัดเจน แต่ “หนังสือพิมพ์ข่าวเสรี” ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นใน

จังหวัดตรัง ได้ถูกผู้ว่าราชการจังหวัดตรังในขณะนั้น ส่งหนังสือทางราชการมาข่มขู่ปิดหนังสือพิมพ์ โดยอ้างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการพิมพ์ พ.ศ.2484 โดยให้ความเห็นว่า หนังสือพิมพ์เสนอข่าวที่ทำให้สังคมแตกแยกและสร้างความสับสนวุ่นวาย (“รายงานข่าวหนังสือพิมพ์โพกัศภาคใต้,” ออนไลน์, มกราคม 2551)

ในปัจจุบันกระแสการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ กระจายกันไปทั่วทั้งประเทศ อันเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ. 2540 หนึ่งในใจความสำคัญของรัฐธรรมนูญก็คือ “การปฏิรูปสื่อ” อันเป็นผลมาจากกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา 40 ในขณะที่สื่อสารมวลชนหลายประเภท โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ส่วนกลางพยายามเกาะกระแสการปฏิรูปอันนี้ แต่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นนั้น กลับตอบรับกับกระแสการปฏิรูปที่กำลังเกิดขึ้นในระดับที่น้อยมาก (ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี, 2548, น. 3)

อย่างไรก็ตามต้องยอมรับว่ากระแสการปฏิรูปสื่อ โดยเฉพาะสื่อท้องถิ่น อย่างการเกิดขึ้นของ “วิทยุชุมชน” อันเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร มีส่วนอย่างมากที่เป็นตัวการเร่งเร้า ให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นบางส่วนต้องมีความตื่นตัวในการปฏิรูปตนเอง ทั้งนี้ก็เพื่อให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสามารถดำรงสถานะของความเป็นสื่อท้องถิ่นได้ต่อไป (ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี, 2548, น. 3)

แต่ในยุคที่สื่อสารมวลชนก้าวหน้า บวกกับเทคโนโลยีต่าง ๆ ต่างพัฒนานำไปสู่ความทันสมัยในเรื่องของข้อมูลข่าวสารมากยิ่งขึ้น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังไม่ได้ถูกท้าทายจากการเกิดของวิทยุชุมชนเพียงอย่างเดียว แต่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังถูกท้าทายจากสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ จากส่วนกลาง และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ถือว่าเป็นสื่อใหม่ (New Media) ซึ่งสื่อเหล่านี้สามารถสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับมีรูปแบบที่น่าสนใจ และน่าติดตามมากกว่า สื่อเหล่านี้ จึงเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่เข้ามาท้าทายต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

บวกกับในสภาวะปัจจุบันที่หนังสือพิมพ์ส่วนกลางรวมไปถึงและสื่อมวลชนกระแสหลักที่มีเงินทุนและเทคโนโลยีสูง ต่างก็แข่งขันกันใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อเหตุผลด้านการตลาด ทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นขนาดเล็ก ไม่สามารถต้านทานกระแสของการบีบคั้นจากระบบทุนนิยมได้ ทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นบางส่วนต้องปิดตัวเองลง ส่วนหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่เหลืออยู่ ก็อยู่ในสภาพที่ต้องคอยพยุงตัวเอง และง่อนแง่นเต็มทน (วิลาสิณี พิพิทกุล, 2548, น. 10)

ทั้งหมดจึงทำให้ภาพความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เป็นไปด้วยความยากลำบาก นักวิชาการทางด้านสื่อสารมวลชนที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับสื่อท้องถิ่น เคยเรียก

ปรากฏการณ์เช่นนี้ที่เกิดขึ้นกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นว่า “หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเกิดง่ายตายเร็ว” (พิศิษฐ์ ขวาลาวัช, 2541, น. 26)

ด้วยปัจจัยและเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมด จึงทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ขาดปัจจัยในการสร้างคุณค่าให้กับตัวเอง เช่น การไม่เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตัวเอง การขาดเงินทุน และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิต รวมไปถึงขาดกรอบความคิดที่จะการสร้างเนื้อหาข่าวสาร ในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้ดูแตกต่างและน่าสนใจกว่าหนังสือพิมพ์จากส่วนกลาง

นอกจากนั้นยังขาดความเป็นมืออาชีพด้านสื่อ อีกทั้งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นบางฉบับยังไม่มีมติในการนำเสนอที่แน่นอน อย่างไรก็ตาม ในขณะที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่อ่อนแอเต็มทน แต่กลับมีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับหนึ่ง ชื่อว่าหนังสือพิมพ์ศรีราชา มีอายุยืนยาวมาถึง 31 ปี แต่หนังสือพิมพ์ศรีราชาไม่ได้ออกจำหน่ายเป็นรายวัน แต่ออกจำหน่ายเป็นรายสัปดาห์ หรือรายสัปดาห์แบ่งรับบาลเหมือนเช่นหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทั่วไป ยอดจำหน่ายครั้งแรกมีเพียง 1000 ฉบับ 30 กว่าปีผ่านมาจนถึงวันนี้มียอดจำหน่ายสูงสุดถึง 8000 ฉบับ

ย้อนเวลากลับไปเมื่อปี พ.ศ. 2517 สมพงษ์ สมวงษ์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ศรีราชา มีเจตจำนงที่ชัดเจน ในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนท้องถิ่น ในบทบาทของหนังสือพิมพ์ศรีราชาเล่มแรก ได้เขียนกรอบแนวทางในการทำงานเอาไว้อย่างชัดเจนว่า “วัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการจัดทำเพื่อต้องการให้หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ เป็นศูนย์รวมของศรีราชา ต้องการสร้างสรรค์ความเข้าใจอันดีระหว่างข้าราชการกับประชาชน ต้องการรักษาผลประโยชน์ และสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่น เราจะดำเนินนโยบายด้วยความเที่ยงธรรม และเป็นไปตามกติกาของสังคม” (“บทนำหนังสือพิมพ์ศรีราชา,” 2517, น. 3)

ด้วยเหตุผลที่ต้องการเป็นสื่อกลาง และเป็นศูนย์รวมของท้องถิ่นศรีราชา จึงนำมาซึ่งชื่อของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ เพราะชื่อ “หนังสือพิมพ์ศรีราชา” แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับนี้ ต้องการเป็นสะพานเชื่อมโยงสร้างความเข้าใจระหว่างภาคราชการกับภาคประชาชน อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์พัฒนาสังคมให้เติบโตยั่งยืน ดังนั้น ข่าวสารหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่หนังสือพิมพ์ฉบับนี้จะนำเสนอจะถูกจำกัดอยู่เฉพาะเหตุการณ์ หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอำเภอศรีราชาเท่านั้น หนังสือพิมพ์ศรีราชาจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับข่าวสารที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นอื่น ๆ หากจะมีเรื่องราวในพื้นที่อื่น ๆ ปรากฏอยู่บนหน้าหนังสือพิมพ์อยู่บ้าง อาจเป็นเพราะว่าเรื่องราวต่าง ๆ เหล่านั้น มีความสำคัญหรือมีผลกระทบต่อคนศรีราชานั้นเอง (สมพงษ์ สมวงษ์, สัมภาษณ์)

ข่าวที่หนังสือพิมพ์ศรีราชาให้ความสำคัญและมักจะนำเสนอเป็นข่าวหน้า 1 ก็คือ ข่าวการเมืองท้องถิ่น ความเคลื่อนไหวทางด้านการเมืองท้องถิ่น และยังเน้นหนักไปในเรื่องของ

การนำเสนอข่าวในลักษณะปกป้องผลประโยชน์ ซึ่งเป็นการรายงานข่าวที่เรียกว่า รายงานข่าวแบบสืบสวนสอบสวน (Investigative Reporting) ซึ่งมีหลายกรณีที่หนังสือพิมพ์ศรีราชาได้พยายามขุดคุ้ยเอาข้อเท็จจริงที่ซ่อนเร้นอยู่มานำเสนอ มาตีแผ่ให้เกิดความกระจ่างแก่ผู้อ่าน ในบางครั้งหนังสือพิมพ์ศรีราชาถูกฟ้องร้องจากผู้ที่เกี่ยวข้อง จนต้องกลายไปเป็นจำเลยในศาล (สมพงษ์ สมวงษ์, สัมภาษณ์)

นอกจากนั้นหนังสือพิมพ์ศรีราชายังทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้กับประชาชน โดยมีการเปิดหน้าหนังสือพิมพ์ เพื่อให้ประชาชนส่งจดหมายร้องทุกข์เข้ามาถึงหนังสือพิมพ์ และยังทำหน้าที่ในการอนุรักษ์มรดกของท้องถิ่น ให้กับสมาชิกจากรุ่นหนึ่งสืบทอดไปสู่อีกรุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด และจากการทำหน้าที่อย่างที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด ทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับนี้ ได้รับรางวัลข่าวท้องถิ่นยอดเยี่ยม ปี พ.ศ. 2542 และข่าวท้องถิ่นชมเชย ในปี พ.ศ. 2544 และปี พ.ศ. 2546 จากสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นรางวัลที่สามารถการันตีได้ ถึงการทำหน้าที่สื่อมวลชนที่ดีของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับนี้

หากนับถึงวันนี้หนังสือพิมพ์ศรีราชามีอายุมากกว่า 31 ปี ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาหนังสือพิมพ์ศรีราชาสามารถฝ่าฟันอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ มาได้ด้วยดีโดยตลอด และที่สำคัญหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ไม่เคยหยุดทำการตีพิมพ์เลยแม้แต่ครั้งเดียว ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมา คงไม่ใช่เรื่องง่ายนักที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเล็ก ๆ ฉบับหนึ่ง จะสามารถทำเช่นนั้นได้

เพราะฉะนั้นการที่จะเข้าไปหาคำตอบว่า เพราะปัจจัยใด หรือ เหตุผลใด จึงทำให้หนังสือพิมพ์ศรีราชายังคงมี “ชีวิต” ต่อเนื่องจนมาถึงปัจจุบัน ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ในการทำ ความเข้าใจและเพิ่มพูนความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และเป็นแนวทางในการวิเคราะห์หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับอื่น ๆ ในสังคมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาในเรื่องปัจจัยแห่งความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น โดยเลือกหนังสือพิมพ์ศรีราชา มาเป็นกรณีศึกษา โดยมีการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ศรีราชา และกลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์ศรีราชา นอกจากนั้นยังได้ศึกษาเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ศรีราชา ฉบับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2544 ถึง วันที่ 1 เมษายน 2548 จำนวน 97 ฉบับ มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงใช้วิธีวิเคราะห์คุณลักษณะของประเภทเนื้อหา โดยการวัดออกมาเป็นรูปของเซนติเมตร

นิยามศัพท์

ปัจจัยภายใน หมายถึง การทำหน้าที่ของตัวหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเอง เช่น ต้องเสนอข่าวเกี่ยวกับท้องถิ่นเป็นหลัก ปกป้องผลประโยชน์ของท้องถิ่น อีกทั้งยังต้องเป็นกระบอกเสียงให้กับคนในท้องถิ่น ส่งเสริมภูมิปัญญา วัฒนธรรมสังคมที่ดีงาม ขณะเดียวกันต้องชี้ทางออกต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นให้ประชาชน หรือองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับรู้ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในอนาคต นอกจากนั้นยังรวมไปถึงเรื่องของบุคลากรของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น, เงินทุนในการประกอบกิจการ, รายได้จากการโฆษณา ซึ่งล้วนแล้วแต่มีผลกระทบโดยตรงต่อความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นทั้งสิ้น

ปัจจัยภายนอก คือ สภาพแวดล้อมทางด้าน การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมอื่น ๆ รวมไปถึงกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ปี 2540 ซึ่งจะทำให้มีการปฏิรูปสื่อเกิดขึ้น และยังเป็นบริบทสำคัญเป็นอย่างมากในการผลักดันให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นต้องมีการปรับตัวในการทำงาน

ความอยู่รอด หมายถึง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการได้อย่างต่อเนื่อง อยู่ในภาวะที่พอมีผลกำไร ไม่ขาดทุน และสามารถทำหน้าที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น คล้ายกับแนวคิดของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ต้องเป็นของคนท้องถิ่น ทำโดยคนท้องถิ่น และเพื่อคนท้องถิ่น

เนื้อหาทางด้านการเมือง หมายถึง ข่าว บทความ คอลัมน์ หรือ รายงานพิเศษ ที่เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นของศรีราชา ไม่ว่าจะเป็นการเสนอแนะเพื่อเป็นการชี้ทางออก ทักท้วงการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือความเคลื่อนไหวในวงการเมืองท้องถิ่นของศรีราชา เช่น ให้ความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องการเลือกตั้งโดยตรงนายกเทศมนตรี ซึ่งเป็นการ

เลือกตั้งแบบใหม่ของการปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแนวโน้มว่าที่รองนายกเทศมนตรีของอำเภอศรีราชามีชื่อใครอยู่ในโบบ้าง นอกจากนั้นยังรวมไปถึงความเคลื่อนไหวในด้านอื่น ๆ เช่นบรรยากาศการหาเสียงเลือกตั้ง หรือแม้แต่ปัญหาความขัดแย้งของนักการเมืองท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ

เนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ข่าว บทความ คอลัมน์ หรือ รายงานพิเศษ ที่เสนอเรื่องราวความเป็นไป ความคืบหน้า เกี่ยวกับเศรษฐกิจภายในศรีราชา รวมไปถึง การโฆษณาสินค้า เช่น ประกาศแจ้งความ การโฆษณาของห้างร้านต่าง ๆ ที่มาซื้อหน้าโฆษณาลงในหนังสือพิมพ์ศรีราชา หรือแม้แต่การซื้อหน้าเพื่อเป็นการแนะนำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งขององค์กรส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ นอกจากนั้นยังเป็นการรายงานข่าวความเคลื่อนไหวของเศรษฐกิจในอำเภอศรีราชา เช่น นายกทักษิณ เปิดศูนย์น้ำมัน ที่เกาะสีชัง โดยจะใช้เกาะสีชังเป็นศูนย์กลางในการค้าน้ำมัน ซึ่งมีความหวังให้เกาะสีชังเป็นตลาดน้ำมันใหญ่ในอนาคต สามารถแข่งขันกับประเทศสิงคโปร์ได้

เนื้อหาทางด้านสังคม หมายถึง ข่าว บทความ หรือรายงานพิเศษ คอลัมน์ซุบซิบ คอลัมน์ร้องทุกข์ หรือ คอลัมน์ต่าง ๆ ที่เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นไปในอำเภอศรีราชา รวมไปถึงข่าวอาชญากรรม ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวกีฬา ที่เกิดขึ้นภายในอำเภอศรีราชา เช่น ข่าวอุบัติเหตุรถชนกัน การฆาตกรรม ความเคลื่อนไหวทางด้านกีฬา คอลัมน์กระแทกไหล่คนในสังคม โดยนายไขดาว ซึ่งเป็นการบ่งบอกความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของสังคมศรีราชา

เนื้อหาด้านอื่น ๆ หมายถึง ข่าว หรือ บทความ คอลัมน์ หรือแม้แต่รายงานพิเศษ ที่มีเนื้อหาไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นศรีราชา เช่น คอลัมน์พระเครื่อง รวมไปถึงผลการออกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลด้วย